אמר שמואל ביסדות. לא היו מקורות מלמטה אלא יתדות היו וריוח

ביניהן כעין אותן שלנו העשויות להביא עלים. ולי נראה פי׳ דאטבי

כמו אטבא דספרי האמור במנחות (ד' לב.) והוא גלואו"ן בלע"ז

שמבקע מקל אחד בראשו ונושך בו דפי הקונטרס והכי קאמר רב

כהנא באטבי לא היה נותן ריוח בין

כל סדרא וסדרא כדקאמרת דמתוך

שהסדר גבוה ג' קרשים כל אחד

רחבו אמה וחלי ומושבו קלר שהוא

אמה של עובי ותו לא הרי הן נופלות

זו על זו אלא מושיב שתי שורות של

שלש שניסט זו אצל זו כמין אטבי ששתי

ללעות האטבא סמוכות זו לזו כן מושיב

יוא [גילט השנין שליי לשון פרסי הוא דבר שרחב ומתקלר והולך למעלה], ב) [שלש

תורה אור השלם צח:

ו ויהיו תאמים מלמטה

וְיִחְדְּוֹ יִהְיוּ תַּמִּים עַל ראשוּ וְיִחְדְּוֹ יִהְיוּ תַמִּים עַל ראשוּ אֶל הַטַּבַּעַת הָאֶחָת כַּן יִהְיֶה לִשְׁנִיהֶם לִשְׁנֵי הַמִּקְצַעַת שמות כו כד 1 ויעמדו המים הירדים ין ייניים בין ייניים בין אָקר מְלְמִעְלָה קְמוּ נֵד אָחָד הַרְחַלְ מְאַד מָאָדְם הָעִיר אָשֶׁר מִצְּד צְרְתָן וְהַיְּרְדִים עַל יְם הָעַרְבָה יְם הַמָּלַח עַל יְם הָעַרְבָה יִם הַמָּלַח תמו נכרתו והעם עברו נגד יקה יְלֵבנִםׁנְ: יַבנִם יהושע ג טז ין יווו. 3 ולְיַרְכְּתֵי הַמִּשְׁכָּן יְמְּה תַּעֲשֶׂה שִׁשְׁה קְרְשִׁים: שמות כו כב

הַקְּרְשִׁים מַבְּרָחַ מִן הַקְּצָה אָל הַקְּצָה: שמות כו כח אַל הַקְּצָה: שמות כו כח לואח המשירי בייירד ותבלת וארגמן ותלעת שני כרבים מעשה חשב תעשה בְּיָבְיהַ הַעֲבַשְּׁה ווּשְׁבּ וּנְצְשָׁה אָם: אֹרְךְ הַיִּרִיעָה הָאָתִת וְרֹחָב אָרְבָּע בְּאָמָה הַיִּירִיעָה הָאָחָת מִּדָּה אָחַת לְּכָּל יְהֶרִינת: שמות כו א-ב לְּאָהָיל עֵל הַפּשְׁבֶּן עַשְׁתִּי לְאַהָּל עֵל הַפּשְׁבֶּן עַשְׁתִּי עַשְׂרָה יְרִיעת תַעֲשָׁה אֹהָם: אַרְךְ הַיְרִיעָה הָאַתַּה שָׁלִשִּׁים בְּאַמָּה וְרֹחַב בְּאַבָּה שָׁלִשִּׁים בְּאַמָּה וְרֹחַב בַּאַבָּה שָׁלִשִּׁים בְאַמָּה וְרֹחַב בַּאַבָּה בָּאַמָּה הַיִּרִיעָה הָאַחָת מִדָּה קעשתי עשרה שמות כו ז-ח אחת יְיִיעונ: שמחת כו דיהו 7 וְהָאֶמְּהָה מָזָּה וְהָאֵמְּהָה מָזָּה בָּעדַף בְּאֹרֶךְ יְרִיעת הָאֹהֶל יִהְיֶה סְרוּחַ עַל צְדֵי הַמִּשְׁבְּן מזה ומזה לכסתו:

שמות כו יג שמות כו יג את הקריעת לבד ואבת שש הקריעת לבד ואבת של הקריעת לבד ואבת של מול בד הקריעה הששית אל מול פני היא החלבו הח בְּינְיּ הָאתֶיל.
9 וְטָרֶח הָעֹדֶף בִּירִיעת הָאהֶל חֲצִי הִיְרִיעָה הָעֹדֶפֶּת תִּסְרָח עַל אֲחֹרֵי שמות כו יב המשכו:

מוסף תוספות

. א. לפי שהקרשים היה עוביין אמה. תוס׳ הרח״ם. ב. כיון שלא נתפרש עובי ב. כיון שלא נוופו ש עובי הקרשים. מוס' הלח"ש. ג. [או] שמא היה עוביין אמה וחצי ולא היה רוחב המשכן אלא ט' אמות. . מוס׳ הכל״ש. T. ואי אפשר אלא בנס. חי׳ הר״ן.

רבינו חננאל

ותירגמה שמואל ביתידות. פי׳ יתידות שנים שלשה רחבות כמו טפח אגודות בעגלה, שנמצא בין יתד ליתד כמו אמה ונמצאת העגלה כולו מגולה היא העגלה כולו מגולה היא כולה. והוצרך שמואל להעמידה ביתידות משום דתני ר' חייא תחתיהן, ואי אפשר להיות לעגלה תחת והיא אינה מקורה . אלא ריחידות שיש ריוח אלא ביתידות שיש דידו הרבה ביניהן דליכא למימר בהן כלבוד דמי. והוא כדבעינן למימר לקמן כי שיעור ב׳ עגלות מהלכות וו בצד זו בט"ו אמה. ומיכז יו בצו יו בטין אמוו, ומיכן למדנו דרך רשות הרבים ט״ז אמה, אלו ט״ו אמה ואמה יתירה למקום בן לוי בו׳. ת״ר קרשים מלמטה עוביין אמה מלמעלן כלין . ו**הולכין עד כו**'. ר' יהודה דרש יהיו תמים על ראשו נכרתו. והאי דכתיב יחדיו בעינן דליהוו משולבים בעינן דליהוו משולבים כאחד כשמחברן דומין כאלו אחד הן ולא להוון משתלפי מהדדי. ור' נחמיה דייק יחדיו שיהו שוין מסופן עד ראשן, והאי דכתיב תמים דניתי שלמים ילא ויחי דויחרא. רשלמא

. בירכתים, דל פלגא ןדאמתאן לחללה בהאי גיסא ופלגא [דאמתא] לחללה בהאי גיסא דאישתייר מעשר אמות חללו של משכן. כי חללו של עשר אמות, והן ששה קרשים ט' אמות, נשארה אמה תשלום עשר אמות למלאות עשר אמות (אורך) [רחב] של משכן. חלדו של עשר אפות מהאי גיסא ואמת, נשארה אמה השלום עשר אמות יכמאות עשר אמות (אורך) [רחב] של משכן. ואמת סומלא סומכא דהני קרשים כי אמת, נשארה אמה השלום עשר אמות לבי קרשים בי היב קרשים בי האו אמתא לאידן גיסא היינו דאתא פותיא דב' קרשים שבמקצועות ממלא לסומכא דהני קרשים ולחלה דאמתא כראמרן. פיריש המשכן עשר אמות חללו כשמעמיד ברוח מערבית וי קרשים כל קרש רחבו אמה וחצי ומעמידה אמות, נשאר מלחללו אמה, נמצא פתוח חצי אמה מיכן וחצי אמה מיכן. היה מביא ב' קרשים כל קרש רחבו אמה וחצי ומעמידה במקצועות, נמצא כל אחד תופס חצי אמה החלל וממלא אמה עובי הקרש האחרון העומד בקצה הצפון שהוא סוף לעשרים קרשים, וכן כיוצא בו בקצה הדרום. נמצאו מכוונים תמים מלמטן ותמים מלמעלן אין אחד מהם עודף ויוצא על חבירו. אלא למ״ד

י דל עשר לאיגרא. בכולה שמעתא אמר דרוחב המשכן י׳ אמותא וקשה לר"י דמנא ליה להש"ם האב דילמא המשכן היה רוחבו י"א אמה והקרשים נאמר שלא היה עוביין אלא חלי אמה ושני קרשים למקלעות המשכן היו סותמות אמת אויר מכאן ואמת אויר מכאן וחלי

אמה העודפת ברוחב הקרש כנגד

עובי הקרשים של לד לפון ודרום ומאי

חזית למימר איפכא שחלי אמה לכאן

וחצי אמה [לכאן] הוא למלאות חסרון

הכותל ואמה עובי להיות כנגד עובי

הקרש הדרומי והלפוניג ואומר ר"י

דמבית עולמים ילפינן לה שהיה אורכו

ששים אמה ורוחבו עשרים ה"נ במשכן

רחבו שליש ארכו: תנא בנם היה

עומד. אומר ר"י דהכא דקאמר

שבריח התיכון היה מסבב ג' רוחות"

פליגא אברייתא דמלאכת המשכן

דהתם אמר שלא היה נס אלא היו שם

חמשה שנים למעלה אחד מתחיל

מתחילת אורך המשכן עד חליו והשני

מתחיל משם וחילך עד סוף הרוח וכן

למטה היו שני בריחים כזה הענין אבל

האמצעי היה הולך מרוח מזרח עד

רוח מערב והיינו מן הקנה אל הקנה

ולא היה מקיף כל שלש רוחות:

שמי

אמר שמואל ביתדות ת"ר קרשים מלממן עוביין אמה ומלמעלן כלין והולכין ער כאצבע שנאמר ייהיו תמים על ראשו ולהלן הוא אומר 2תמו נכרתו דברי רבי יהודה רבי נחמיה אומר כשם שמלמטן עוביין אמה כך מלמעלן עוביין אמה שנאמר יחדיו והכתיב תמים ההוא דליתו שלמין ולא ליתו דניםרא ואידך נמי הכתיב יחדו ההוא דלא לישלחופינהו מהדדי בשלמא למ"ד כשם שמלמטן עוביין אמה כך מלמעלן עוביין אמה היינו דכתיב ולירכתי המשכן ימה תעשה ששה קרשים ושני קרשים תעשה למקצעות דאתי פותיא דהני ממלי ליה לסומכא דהני אלא למ"ד מלמטן עוביין אמה מלמעלן כלין והולכין עד כאצבע האי עייל והאי נפיק דשפי להו כי מורין: יוהבריח התיכון בתוך הקרשים תנא בנם היה עומד זואת המשכן תעשה עשר יריעות

אורך היריעה האחת שמנה ועשרים כאמה שדי אורכייהו לפותיא דמשכן כמה הויא עשרין ותמני דל עשר לאיגרא פשא להו מ' להאי גיסא ומ' להאי גיסא לר' יהודה מיגליא אמה האדנים לר' נחמיה מיגליא אמה דקרשים °שדי פותייהו לאורכא דמשכן כמה הְויא ארבעין דל תלתין לאיגרא פשא להו י' לר' יהודה מכסיא אמה דאדנים לר' נחמיה מיגליא אמה דאדנים יועשית יריעות עוים לאהל וגו' ארך היריעה האחת שלשים באמה וגו' שדי אורכייהו לפותיא דמשכן . כמה הויא תלתין דל עשר לאיגרא פשא להו עשר להאי גיסא ועשר להאי גיסא לר' יהודה מיכסיא אמה דאדנים לר' נחמיה מיגליא אמה דאדנים תניא נמי הכי יוהאמה מזה והאמה מזה בעודף לכסות אמה של אדנים דברי ר' יהודה ר' נחמיה אומר לכסות אמה של קרשים שדי פותייהו לאורכיה דמשכן כמה הויא מ' וארבע דל תלתין לאיגרא פשא להו ארבע סרי דל תרתי לכפלא דכתיב וכפלת את היריעה הששית אל מול פני האהל פשא להו תרתי סרי בשלמא. לר' יהודה היינו דכתיב יחצי היריעה העדפת תסרח אלא לר' נחמיה מאי תסרח מחברותיה תנא דבי ר' ישמעאל למה משכן דומה לאשה שמהלכת בשוק ושפוליה מהלכין אחריה ת"ר חרוצים היו קרשים וחלולים היו האדנים

דקרש אחד שבדרום ושבצפון למעלה כלה בעביו וקרש ההוא נותן במקצוע רחב אמה וחלי נמלא רחב הקרש של מקצוע בולט ויוצא לדרום מלמעלה חוך מעביו של דרומי וכן ללפון: דשפי להו. לרוחב ב' קרשים שבמקצוע ומקצרן למעלה מרחבן שלא יהיו בולטין: כי טורים. ההרים הללו שהן משופעין [מב' לדדים]: בנם היה עומד. שאחר שהקרשים כולן נתונין באדנים ללפון למערב ולדרום היה נותנו ומבריח לשלשת הרוחות ואין לך אומן יכול לעשות כן ובנס היה נכפף מאליו: דל עשר לאיגרא. לרחב חלל המשכן שהוא י׳ אמות: לרבי יהודה. דאמר למעלה כלין עוביין של קרשים לכאלבע 0 מבעת

לוודל הקרש בריח התיכון וידות אדנים

אינן ממעטין ביריעות וכשפורשן לרחב המשכן נופלות חשע אמות ללפון ומכסין ט׳ אמות לקרשים מבחוץ ואמה של אדנים מגולה. שהאדנים גבהן אמה וחלולין הם והקרשים חרולין למטה באמלע חלי אמה רחב בגובה אמה ונשאר חלי אמה לכאן וחלי אמה לכאן והן שחי ידות לקרש האחדה ומחסר מן הידות מבחוץ ומשני לידיהן לרכוב על עובי דופני האדן כשנועץ שתי הידות בשני אדנים כדי שיהיו הקרשים תכופות ומשולבות אשה אל אחותה ולא יהא עובי האדן מפסיק ביניהן: לרבי נחמיה. דאמר אף מלמעלה עוביין אמה ממעט עובי הקרשים הדרומיות והלפוניות אמה לכאן ואמה לכאן באורך היריעות ואינן נופלות אלא ח' אמות לכל לד: מיגליא אמה מן הקרשים. חוץ לאדנים ואמה דאדנים: שדי פוסייהו לאורכא דמשכן. לאחר שחברו ה' יריעות לבד וכל אחת ד' אמות רחב הרי כ' אמות וכנגדן במחברת השנית שהיא של ה' יריעות הרי מ' ל' מהן הויין גג למשכן לאורכו ועשר העודפות: לרבי יהודה. דאמר אין עובי קרשים שבמערב ממעט בהו נמלא היו"ד אמות כולן תלויות ומכוסות כל י' אמות של אורך הקרש הרי אף האדנים של 27 מערבי מכוסין: **ועשית יריעות עוים.** אלו יריעות עליונות הפרוסות על יריעות התחתונות העליונות קרויות אהל כלומר לגג ומכסה והתחתונות קרויות משכן עצמו שהן לנוי תכלת

וארגמן וחולעת שני: מיכסיא אמה דאדנים. שנשארת מגולה מן התחתונות יכסוה העליונות: לרכי נחמיה מיגליא אמה דאדנים. ועודפה של יריעה זו הוצרך לכסות אמה דקרשים שלא כסוה התחתונות: **בעודף.** שיריעות האהל עודפות על יריעות המשכן ב' אמות יהיה סרות על כיסוי התחתונות לכסות מה שלא כיסוהו: ארבעים וארבע. די"א יריעות היו: סרחי דכפלא. שהיתה נוטה רוחב חלי יריעה על רוח מזרחית שלא היו שם קרשים שהוא פתח למשכן ואין שם אלא מסך פרוש כמו וילון כדכתיבה ועשית מסך לפתח האהל וגו': בשלמא לרבי יהודה. דאמר עובי הקרשים לא ממעט ביריעות היינו דכתיב חלי היריעה העודפת בעליונות יותר מן התחתונות תסרח על אחורי המשכן סרוח על כל אורך הקרשים והאדנים של מערב ונגררות בארץ: **מאי הסרה**. אמה אחת נגררת ותו לא שהרי עובי הקרשים מיעט בה אמה: מחברוסיה. חלי היריעה סרוחה מחברותיה אמה ממנה לכסות האדנים ואמה נגררת: ושיפוליה. שולי בגדיה. כך היתה יריעה של אחריו נגררת בארץ: הרולים היו קרשים. כמו שפירשתי חלי אמה באמלע רחבן מלמטה בגובה אמה ונשארין הידות לכאן ולכאן וגם הם חרולים מבחוץ כשיעור עובי דופן האדן ברחב ובגובה אמה עד הארץ לרכוב על האדן שיהו משולבות קרש מעל קרש ולא יפסיק עובי שני האדנים ביניהם: וחלולים היו האדנים. שבאותו חלל היו תוקעין ידות הקרשים:

נחמיה מיכסיא אמה הקרשים ונשארו האדנים מגולים. תניא נמי הכי כוי רוחב י״א יריעה מ״ד אמות בשתטיל ל׳ מהם לאורכן של משכן, ושתים כפילת היריעה אל מול פני האהל הרי ל״ב אמה, נשתיירו י״ב אמה משתפעות ויורדות אחורי אחרו כן של השקן, ושומים נפיצות הידיעה אל מהל עני האולה ולי ליב אמה, נשהידו "ב אמה משהעפתו הידיעה האחרי המשכן לר: יהודה נתכסו הקרשים והאדנים ונשארו ב' אמנת מוטלות על הארץ, והיינו דכתיב חצי היריעה העודפת תסרח על אחרי אחרי המשכן, אלא לרי נתמיה הגג לי, ושתי אמנת הכפילה ואמה עובי הקרש, הרי ל"צ אמנה. נשארו "יא, " א אמנת לקרש ולאדנים נשארה אמה אחת, ואנן בעינן שתהיה חצי היריעה עודפת. ופריק מאי תסרח תסרח מחברותיה, שחברותיה לא כיסו האדנים וכשאתה מחשב אמה של אדנים ווו שעל הארץ הנה חצי היריעה. ותנא דבי ר' ישמעאל על זה דותסרח העודף6).

רש"ש], ג) [הפנימיים. רש"ש], ד) [שמות כו], כ) [שס], 1) נ"ל אל קרש, 1) [ד"ה דל וכו׳ ל״ל אחרי ד״ה תנאן, גליון הש"ם

לעזי רש"י

גמ' שדי פותייהו. ע"ל דף כח ע"ל חוס' ד"ה וחין קרשים:

לראש העגלה האחת ומחזיקות זו את גלואו"ן. עץ סדוק. זו ונמלא מקום מושב הסדר ב' אמות וכן עושה לרחש השני וחמת הריוח רבינו חננאל (המשך) באמצע ופרכינן היכא מנח להו כלין והולכין עד כאצבע האי עייל והאי נפיק, כי אע״פ שהן מכוונים מלמטן לקרשים אגבה דעגלה והא עגלה גופה מקורה הואי ותינח לידיהן וביניהן כו' כדפרי'. וללשון רבותי אין כנגד עביו של קרש הסמוך להן מן הצפון והקרש הסמוך להן מן הדרום, אבל לשון הגירסא נראה כפירושן ולמה הסמון להן מן הדדם, אבל מלמעלן מקום אשר כולו מכלפי עוביו ועומד על כאצבע נמצא כל אחד מב׳ הוזכרו אותן טבעות כאן לשלחופינהו לקרשים שבשני סדרים הפנימיתם שלא יהו טבעותיהן מכוונין זו כנגד זו: קרשים הללו של מקצועות קושים הצלו של מקצופות המשכן יוצא אמה חסר אצבע מקרשי צפון ודרום. ופריק ר' יהודה דשפי להו כי טוריז בלשון ערבי בניקא ולהלו הוא אומר סמו נכרסו. מה תמו הנאמר להלן לשון כלייה אף תמים האמור כאן לשון כלייה: שנא׳ שעושין בבגדים, והיא רחבה מלמטה ומשפיע יחדו. כולן שוות: דלח לייתי דנסרח. רחבה מ*ומטחו ומשפיע* ומיצר מלמעלן ובלע״ז גיירי. כך באלו ב׳ קרשי המקצועות היה תחתיתו קרש אחד מב' חתיכות: דלא גיירי. כך באלו ב' קרשי המקצועות היה תחתיתו רחב אמה וחצי והיה לישלחופינהו. אחד לפנים ואחד לחוץ אלא מושיב הקרשים מכוונין זה אלל הנגר אוכל ועולה כשיפוע זה שיעמדו הקרשים מכוונים עוביה עד שיכלה למעלה עד עד שיכלה *ומציוו ב.* כאצבע כדי שישוו לקרשי יפוז ודרום מבחוץ ולא של זו כנגד עוביה של זו: ואחי פוחיא כאצבע כוי שישוו יק צפון ודרום מבחוץ יהיה קרש יוצא וי דהני וממלא סומכא דהני. שכשהושיב ששה קרשים למערב נמלא רחבן תשע נכנס. והבריח התיכוז בתוד הקרשים משלש רוחות ואין עץ אחד מבריח ג' רוחות אלא במעשה נס. אמות והמשכן רחבו י' נמנא חסר הכותל חלי חמה ללפון וחלי חמה כתיב אורך היריעה האחת לדרום ומביא שני קרשים אחד למקלוע שמנה ועשרים באמה, רחב זה ואחד למקצוע זה ומושיבן אצל חללו של משכן עשר אמות. כשתכסה השש ורוחב הקרש אמה וחלי נמלא על המשכן והוא המשכן חצי האמה ממלא וסותם חסרון הקיר עומד, מכסה החלל עשר אמות. נמצאו עודפות ט׳ מערבי והאמה מכסה עביו של קרש הדרומי החילון נמלאו הזויות שוין אמות מזה הצד הצפוני משולשלת על הקרשים וכן בצד הדרומי. כיוצא בו לר' יהודה שאומר כי הקרשים מבחוץ שני חודי הקרשים סמוכין יחד וכן ללפון: האי עייל והאי נפיק. דכיון למעלה עוביין אצבע בלבד,

נמצא גג המשכן עשר מצא גג המשכן עשר אמות וט' אמות מצד צפון כיסה הקרש, נשארו האדנים מגולין וב' אצבעות מן הקרשים, כ' כל קרש י׳ אמות, אמה ממנו ידות מובלעות באדן. אבל . לר׳ נחמיה שאומר כי ראשי לר׳ נחטים שאוטה כי הקרשים נמי עוביין אמה, נמצא חלל המשכן וראשי הקרשים מתכסין מן היריעה "ב אמה. נשארו מכ"ח אמה ט"ז אמה, ח' אמות אמה ט״ז אטוו, ... מכסות מקרש שבצפון, מכטות מקוש שבצפון (י"ח) [וח'] אמה בקרי שבדרום. נמצא מכל קרי . בשני הצדדין אמה מגולה והאדן, הנה זה החשבון . לרחב המשכז. ועוד כתיב וחדב המשכן. ועוד נוגיב ואת המשכן תעשה עשר יריעות, כל יריעה רחבה ד' אמות הרי עשר יריעות מ' אמה. והמשכן אורכו ל', כשתכסה המשכן ל' אמה י ושארו י' אמוח שמשחפטוח הקרשים והאדנים עד קרוב . לקרקע אצבע אחת, ולדברי נחמיה נתכסו הקרשים ונשארו האדנים מגולין. ונשית יריעות עזים לאהל על המשכן עשתי עשרה יריעות, אורך כל יריעה ל' אמה ורחבה ד' אמות,

ומצאו אילו י״א יריטוח